

Utbildningsinspektion i Bergaskolan, grundskola 6–9

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen inriktas mot sex områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sex områdena, som granskas utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Verksamheten:

2. Arbetsmiljö och delaktighet
3. Pedagogisk verksamhet och undervisning
4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

5. Tillgång till utbildning och omsorg
6. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kunskapsbedömningen och betygssättningen, kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning och stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga författningar. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut, riktat till huvudmannen, angående förbättrings- och kritikområden.

Genomförandet av inspektionen i stadsdel Limhamn-Bunkeflo, Bergaskolan 6–9

Skolverket sände den 1 november 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Bergaskolan 6–9 har bestått av undervisningsråden Mats Lundqvist och Arne Huseby samt experten Anna-Karin Johansson. Besök i Bergaskolan 6–9 inleddes den 8 mars och avslutades den 10 mars 2005.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Stadsdel Limhamn Bunkeflo, Berga 6-9, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Bergaskolan 6–9 genomfördes formella intervjuer med skolläda, lärarpersonal, övrig personal, två elevgrupper samt föräldrar. Lektioner i samtliga skolår besöktes. Inspektörerna deltog i arbetslagsmöte och vid förberedelse inför elevvårdskonferens.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Stadsdel Limhamn-Bunkeflo, Bergaskolan 6–9	Antal barn/elever
Grundskola	569

Berga rektorsområde omfattar grundskola skolår 6–9. På skolan finns 20 klasser och ca 570 elever. På skolan finns också två grundsärskoleklasser 6–10 och en hemvist för äldre sarskoleelever. Dessa är dock organisatoriskt knutna till det närliggande rektorsområdet Berga F–5 och behandlas i denna rapport. Skolans profiler är kommunikation och musik. I skolår 6 satsar skolan på en utökad undervisning i data, i skolår 8 i media och i skolår 9 i retorik. I varje skolår finns en klass med musikprofil. Klasserna med musikprofil ”ärvs” från Djupadalskolan och den extra musikundervisningen läses som skolans val av dessa elever.

Skolan invigdes 1954 och planerades för grundskoleverksamhet för skolåren 1–9. Förutom de två huvudbyggnaderna finns en sporthall med tillhörande sidobyggnad där hemvist för sarskolan, sarskilda undervisningsgrupper och skolbarnsomsorgsverksamhet för förskoleklassen har lokaler. Dessutom finns en separat byggnad där salar för hem- och konsumentkunskap, musiksalar och en mindre idrottssal finns. Vidare finns en matsalsbyggnad och en nyare byggnad för naturvetenskapliga ämnen, teknik och slöjd som byggdes 2003.

Eleverna på Bergaskolan läser i perioder. Det innebär att läsåret är uppdelat i tre perioder och att eleverna koncentrerar sig på ett färre antal ämnen varje period. Alla har dock svenska, engelska, matematik, språkval samt idrott under hela året.

Bergaskolan ligger i stadsdel Limhamn-Bunkeflo som har Malmö högsta medelinkomst. Arbetslösheten är 3 procent och andelen socialbidragstagare är 1 procent. 87 procent av invånarna i stadsdelen har gymnasial eller eftergymnasial utbildning. 10 procent av stadsdelens invånare är födda i utlandet där den största gruppen kommer från Danmark.

Bedömning

1. Kunskaper, utveckling och lärande

I Bergaskolan 6–9 är eleverna trygga. Åren 2002-2004 har Bergaskolan och Linnéskolan gjort utvärdering av flera delar i verksamheten. Eleverna i avgångsklasserna (skolår 9) svarade. En fråga löd: "Har det varit mycket bråk på skolans under de tre senaste åren?" På Bergaskolan svarade mer än 90 procent "inte särskilt mycket" eller "Nej, inte alls". I kommentarmaterialet från denna utvärdering (Utvärdering av verksamheten vid Limhamns skolor vt 2004) konstateras att Bergaskolan upplevs som lugn och med ganska god stämning. Efter intervjuer med såväl personal, föräldrar som elever delar inspektörerna denna uppfattning.

På skolan finns få elever med utländsk bakgrund. Såväl föräldrar som personal antyder dock att främlingsfientlighet och rasism till viss del kan förekomma. Eleverna menar också att det finns en osäkerhet bland dem i dessa frågor. Många elever känner obehag och rädsla för att bege sig upp till stadskärnan på grund av allt som skrivs i tidningarna om invandrargrupper.

Skolans kunskapsresultat är mycket bra. Vårterminen 2004 var 97,3 procent behöriga till gymnasieskolan. Ett fåtal elever klarade inte de nationella ämnesproven i skolår 9. Av 111 elever saknade 13 elever ett eller flera betyg. Det genomsnittliga meritvärdet för skolan var 235.

Även i Skolverkets SALSA-modell (SALSA=Skolverkets arbetsverktyg för lokala sambandsanalyser) där ett modellberäknat värde tas fram, är Bergaskolan 11 procent över förväntat värde (siffrorna för år 2003).

Kunskapsresultaten är bland de bästa i Malmö kommun och högt över rikets genomsnittliga siffror. Lärarna menar att eleverna är studiemotiverade och att föräldrarna stödjer eleverna i deras skolarbete.

Sammanfattningsvis är Bergaskolan 6–9 en skola där eleverna känner sig trygga och där elevernas kunskapsresultat är mycket bra.

2. Arbetsmiljö och delaktighet

Skolan har såväl elevråd som klassråd. På skolan finns också ett skolsamverkansråd där föräldrarepresentanter, skolledning och personal träffas fem-sex gånger per läsår. Föräldrar anser att dessa samverkansråd är välfungerande och

diskussioner där har också lett till förändringar på skolan. Föräldramöten på klassnivå hålls minst en gång per termin.

Elevernas inflytande över innehåll och arbetsformer kan däremot förbättras. Eleverna menar att det är avhängigt varje enskild lärare. Inom vissa ämnesområden och för vissa lärare har eleverna ganska stora påverkansmöjligheter. För andra lärare och delvis inom vissa ämnesområden har de inga möjligheter till inflytande överhuvudtaget. Några övergripande riktlinjer eller överenskommelser finns inte. Denna beskrivning ger i stort sett också lärarna och skolledningen.

Arbetet mot mobbning fungerar. Det finns handlingsprogram och en anti-mobbingsgrupp som omedelbart sätter igång ett arbete om lärare eller elev bedömer att det behövs. Föräldrarna blir också inkopplade i ett tidigt skede.

Däremot upplevde inspektörerna osäkerhet beträffande skolans arbete kring frågor som berör främlingsfientlighet och rasism. Vid intervjuerna framkom att sådana tendenser finns. Såväl elever som lärare menar att det förvisso tas upp i undervisningen men inte på ett systematiskt och genomarbetat sätt. Inspektörerna saknar en tydlighet från skolans sida hur detta bearbetas och diskuteras i undervisningen.

Skolsköterskan har hälsosamtal med alla elever i skolår 6 och skolår 8. Många elever är aktiva i idrottsföreningar och i anslutning till skolan finns idrottsplats och ishall.

Sammanfattningsvis kan elevinflytandet över undervisningens innehåll och arbetsformer förbättras. Värdegrundsarbetet kring frågor som rör främlingsfientlighet och rasism bör tydliggöras. Arbetet mot mobbning är bra liksom samverkan med föräldrar.

3. Pedagogisk verksamhet och undervisning

I läroplanen finns angivet att alla som arbetar i skolan skall samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren skall utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Vid besöket kunde inspektörsteamet emellertid notera att det i liten utsträckning förekom arbetsmoment som bygger på en individanpassad undervisning och där undervisningen är anpassad för att ge en utmaning för de elever som är duktiga och har hög studiemotivation. Inspektörerna gjorde korta besök (5-30 min.) i ett 20-tal lektioner. Mer än hälften av dessa lektioner hade ett innehåll som var ”provrelaterade”. Elevgrupperna hade prov, förberedde sig inför prov eller hade genomgång efter ett prov. Självfallet har läraren och skolan ett stort friutrymme beträffande metodval. Men eleverna menade vid intervjuerna att undervisningen ibland blir enformig, framför allt inom vissa ämnen och ämnesgrupper. De menade också att det var mycket prov och kunde inte ge direkta exempel där eget ansvar och pedagogiska utmaningar på grupp- eller individnivå förekom.

Skolans val består av datorundervisning i halvklass, ”Våga-projektet” (etiska samtal och ställningstaganden enligt en speciell undervisningsmodell), mediaundervisning och retorik/studieteknik. Enligt skolans egen undersökning får dessa inslag gott betyg av eleverna, möjligen med undantag för dataundervisningen där merparten av eleverna svarar att den inte har tillfört något de inte

kunde tidigare. På skolan finns också musikprofiklasser som har utökad undervisning i musik.

Det finns således en pedagogisk mångfald och variation på skolan, inte minst genom skolans val. Det är ändå inspektörernas bedömning att skolan bör intensifiera diskussionerna kring vilken pedagogisk grundsyn som styr undervisningens innehåll och arbetsformer på skolan. Såväl föräldrar som personal är nöjda med de kunskapsresultat som eleverna har. Men båda grupperna menar också att skolan är en ”pluggskola” i alltför stor utsträckning. Lärarna menar att det till stor del beror på att trycket är hårt från föräldrarna och föräldrarna menar att trycket är hårt från lärarna. Mitt i detta scenario finns eleverna. I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet betonas att kunskap inte är något entydigt begrepp. Kunskap kommer till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet. Skolans uppdrag att främja lärande förutsätter en aktiv diskussion i den enskilda skolan om kunskapsbegrepp. Det är därför av vikt att olika aspekter på kunskap och lärande behandlas i sådana diskussioner på skolan.

För stödundervisningen ansvarar sju lärare med olika grad av tjänstgöring. Skolan har bra rutiner för identifiering genom information från lärare i skolår 5, s.k. överlämnandekonferenser och olika tester. Dialog mellan undervisande lärare och speciallärarna beträffande elevernas svårigheter sker kontinuerligt. Tid är avsatt varje vecka för möte i elevvårdsteamet där rektorn, kurator, studie- och yrkesvägledare, skolsköterska och speciallärare med övergripande specialpedagogiskt ansvar träffas. Varje vecka träffas också samtliga lärare som har specialundervisning tillsammans med rektorn. Det upprättas åtgärdsprogram för alla elever som riskerar att inte nå målen. De elever som är i behov av särskilt stöd får detta.

Regelbundna utvecklingssamtal genomförs, dokumenteras och följs upp.

I stadsdel Limhamn-Bunkeflo finns ett system där lärarna sedan flera år tillbaka diskuterar betygssättning och betygskriterier inom olika ämnen och ämnesgrupper över rektorsområdesgränserna. Även i Bergaskolan diskuterar lärarna, både inom och över ämnesgränserna, kvalitetssäkring av betygssättning och kunskapsbedömning i övrigt. Inspektörerna bedömer därför att skolan och stadsdelen har ett system som ökar möjligheterna till en likvärdig betygssättning, även om det skulle vara önskvärt att såväl dessa rutiner som lokala konkretiseringar av de nationella betygskriterierna blev dokumenterade.

Skolan har organiserat läsåret i tre perioder där vissa ämnen koncentrationsläses i de olika perioderna. Eleverna menar att kunskapsuppföljningen kan förbättras i detta periodläsningssystem. Vissa ämnen läses under en kort tidsperiod och eleverna får därför ingen återkoppling på vilka studieresultat de når i det aktuella ämnet. Eleverna ställs inför faktum vid periodens slut och har då svårt att ändra ett betyg eller påverka sin egen målsättning.

Sammanfattningsvis kan kunskapsuppföljningen förbättras i de ämnen eller de områden som läses i kortare tidsperioder. Skolan bör också intensifiera diskussionerna, med såväl lärare, elever som föräldrar, kring vilken pedagogisk grundsyn som styr undervisningens innehåll och arbetsformer.

4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Skolans leds av en rektor och en biträdande rektor. Den biträdande rektorn har fr.o.m. januari 2005 heltidstjänst. Enligt lärarintervjuerna är skolledningen väl förtrogen med verksamheten. Rektor är ofta ute i verksamheten och lägger ner mycket kraft på elevvårdsfrågor. Biträdande rektorns arbetsuppgifter är mycket av organisatorisk karaktär men också med ansvar för bl.a. dokumentation.

Inspektörerna bedömer att skolledningen på Bergaskolan i stort fungerar väl. Bland annat beror detta på den tydliga ansvarsfördelningen mellan rektor och biträdande rektor. De kompletterar varandra och utnyttjar kompetenserna på ett förtjänstfullt sätt. Trots att arbetsplaner och rutiner är väldokumenterade är det ändå inspektörernas åsikt att den pedagogiska styrningen och den pedagogiska viljeinriktningen från skolledningens sida kan förbättras. Lärarna, eleverna och föräldrarna har svårt att svara på frågor som rör den pedagogiska viljeinriktningen. Såväl rektor som biträdande rektor håller i stort med om denna brist. En förklaring är, menar de, att arbetsbelastningen har varit och är hög och att det är först detta år som det finns två heltidstjänster inom skolledningsfunktionen.

Skolans lokala arbetsplaner är gemensamma för skolorna i Limhamn, men skolan utformar målen lokalt efter de förutsättningar som finns inom varje rektorsområde. Rubrikerna i skolans lokala arbetsplan är följande: elevens lärande, skolans värdegrund, elevens inflytande, samverkan skola och hem, elevvård samt studie- och yrkesvägledning. Arbetsplanen är inte utarbetad i samverkan med företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare.

Skolans kvalitetsredovisning innehåller prioriterade mål, insatser för att nå målen, måluppfyllelse och planerade åtgärder. Den beskriver också områdets måluppfyllelse och skolområdets goda exempel. Vid upprättandet används bland annat personalens iakttagelser som underlag. Personalen uttrycker också att de varit delaktiga vid framtagandet. Skolan har de tre senaste åren gjort egna undersökningar kring elevernas trivsel och åsikter om skolan. En speciell undersökning kring elevernas inflytande gjordes hösten 2004. Inspektörerna bedömer att skolan har ett välfungerande kvalitetsarbete och en bra kvalitetsredovisning.

Betygskatalogerna förvaras på ett betryggande sätt. Dock kan rutinerna beträffande förändring av betygskatalogerna förbättras eftersom några underskrifter saknades.

Sammanfattningsvis är skolledningen väl förtrogen med verksamheten. Den pedagogiska styrningen och den pedagogiska viljeinriktningen från skolledningens sida kan förbättras. Skolans arbetsplan måste utarbetas i samverkan med företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. Rutiner för förändring av betygskataloger kan förbättras. Kvalitetsarbetet är föredömligt.

5. Tillgång till utbildning och omsorg

Elevens val skall enligt timplanen omfatta minst 382 timmar i grundskolan varav högst 20 procent får användas till skolans val. Bergaskolan har en "elevensval" vecka varje läsår. Dessa veckor omfattar tillsammans ca 100 timmar men i skolans timplan är det betydligt mer tid avsatt. Skolan menar att de profilerings-

inslag som finns i form av dataundervisning, retorik, media och ”våga-projektet” också kan räknas till elevens val.

Enligt inspektörernas bedömning är dessa inslag emellertid att betrakta som skolans val eftersom det är obligatoriskt för alla elever. Därmed tillhandahåller inte skolan elevens val i den omfattning som den nationella timplanen föreskriver.

Undervisningen i skolan skall vara avgiftsfri. På Bergaskolan finns klasskassor som används för att finansiera resor och lägerskolor. Det finns också exempel på att elever betalat 500 kr för resor som exempelvis innehöll friluftsverksamhet. Inspektörerna förutsätter att skolan fortsättningsvis följer de riktlinjer som utarbetats av stadsdel Limhamn-Bunkeflo beträffande kraven på en avgiftsfri utbildning. Se vidare i stadsdelsrapporten.

Informationen till elever och föräldrar är bra. Ett speciellt informationshäfte finns som förutom klasslistor och telefonnummer även innehåller mycket annan information. Viktiga rutiner finns dokumenterade i en särskild folder.

Sammanfattningsvis tillhandahåller inte skolan elevens val i den omfattning som timplanen föreskriver. Informationen till elever och föräldrar är bra.

6. Resurser

Limhamn-Bunkeflo är den stadsdel i Malmö kommun som får lägst resurser (räknat per elev) på grund av den resursfördelningsmodell som finns. Läsåret 2004/2005 finns det på Bergaskolan 6,99 lärare/100 elever och i genomsnitt 29 elever per klass. Trots den låga personaltätheten i förhållande till övriga stadsdelar i kommunen kan inspektörerna konstatera att nästan alla elever når de mål som finns angivna i kursplaner och som uttrycks i betygssättningen.

Av sammanlagt 42 lärare saknar en lärare behörighet. Kompetensutveckling sker både ur ett individuellt perspektiv och ur ett övergripande skolperspektiv.

Lokalerna är ändamålsenliga även om inte huvudbyggnaden har verksamhetsanpassats sedan den byggdes. Den nya tillbyggnaden för naturvetenskap, teknik och slöjd är fullt utrustad. Sporthallen är förvisso stor men sliten och i behov av underhåll. Skolans huvudbyggnad, som byggdes på 1950-talet, är ”traditionell” med långa korridorer och salar på rad. Skolan ger dock inget slitet intryck utan är klotterfri och relativt fräsch. Dock kan konstateras att det finns brist på grupprum.

Skolbibliotek finns och är öppet större delen av skoldagen. Datorer finns i bibliotek och i datorsal. Samtliga datorer är uppkopplade mot internet. Böcker och läromedel i övrigt håller god standard.

Sammanfattningsvis har skolan begränsade resurser men eleverna har likväl goda kunskapsresultat. Huvudbyggnaden är inte verksamhetsanpassad men bedöms ändå som ändamålsenlig. Dock saknas grupprum. Standarden på datorer och läromedel är tillfredsställande. Skolbiblioteket används i det pedagogiska arbetet och eleverna har god tillgång detta

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten övergripande är av god kvalitet. Eleverna känner sig trygga och elevernas kunskapsresultat är mycket bra trots att lärartätheten är låg. Arbetet mot mobbning är bra liksom samverkan med föräldrar. Skolledningen är väl förtrogen med verksamheten och kvalitetsarbetet är föredömligt. Informationen till elever och föräldrar är bra. Huvudbyggnaden är visserligen inte verksamhetsanpassad till pedagogik som kräver biutrymmen, eftersom gruppum saknas, men bedöms ändå som ändamålsenlig. Standarden på datorer och läromedel är tillfredsställande. Skolbiblioteket används i det pedagogiska arbetet och eleverna har god tillgång till det.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser. Elevinflytandet över undervisningens innehåll och arbetsformer kan förbättras. Värdegrundsarbetet kring frågor som rör främlingsfientlighet och rasism bör tydliggöras. Kunskapsuppföljningen kan förbättras i de ämnen eller de områden som läses i kortare tidsperioder. Skolan bör också vidare diskutera, med såväl lärare, elever som föräldrar vilken pedagogisk grundsyn som skall styra undervisningens innehåll och arbetsformer. Den pedagogiska styrningen och den pedagogiska viljeinriktningen från skolledningens sida bör stärkas. Skolans arbetsplan måste utarbetas i samverkan med företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. Även rutiner för förändring av betygskataloger kan förbättras.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Skolan tillhandahåller inte elevens val i den omfattning som den nationella timplanen föreskriver.

Datum	Ort
2006-03-01	Lund

Mats Lundqvist
Anna-Karin Johansson
Arne Huseby